

Відгук

офіційного опонента

доктора юридичних наук, професора

Тильчика В'ячеслава В'ячеславовича

на дисертацію Палкіна Андрія Юрійовича «Адміністративно-правовий механізм публічного управління у сфері реалізації процедури банкрутства», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»

1. Актуальність теми дисертації. Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена глибокими трансформаціями, що відбуваються в економічній, правовій та управлінській системах України, особливо в умовах воєнного стану та перспектив післявоєнної відбудови. Інститут банкрутства сьогодні виходить за межі суто приватно-правового регулювання, набуваючи виразного публічно-правового змісту, оскільки істотно впливає на економічну стабільність держави, рівень зайнятості, бюджетні надходження та інвестиційний клімат.

У зазначених умовах визначальною є роль публічного управління у сфері неплатоспроможності, покликаною забезпечити збалансування інтересів боржників, кредиторів і держави, протидію зловживанням, зниження корупційних ризиків та утвердження принципів верховенства права і правової визначеності. Водночас чинний адміністративно-правовий механізм регулювання процедур банкрутства характеризується фрагментарністю, складною інституційною побудовою та недостатньою узгодженістю повноважень суб'єктів публічної адміністрації, що негативно впливає на ефективність відповідних процедур.

Додаткову наукову та практичну значущість темі надає реформування законодавства у сфері банкрутства, зокрема введення в дію Кодексу України з

процедур банкрутства, яке потребує комплексного доктринального осмислення з позицій адміністративного права. Попри наявність значної кількості праць у галузі господарського та процесуального права, адміністративно-правовий аспект публічного управління у сфері банкрутства залишається недостатньо систематизованим і концептуально опрацьованим.

У зв'язку з цим обрана тема є своєчасною, науково обґрунтованою та суспільно значущою, оскільки спрямована на формування цілісного уявлення про адміністративно-правовий механізм публічного управління у сфері реалізації процедур банкрутства та визначення шляхів підвищення його ефективності в умовах сучасних викликів розвитку української держави.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що автор застосував науково виважений і системний підхід до розв'язання досліджуваної проблематики. Актуальність теми аргументовано обґрунтована, об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження сформульовані достатньо чітко, а методологічний інструментарій добраний комплексно і відповідно до поставлених завдань. Дисертація містить вступ, два розділи, які є структурно та логічно взаємопов'язаними, висновки, список використаних джерел (194 позиції), а також додатки, серед яких подано розроблений автором проєкт Закону України «Про забезпечення ефективності адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедури банкрутства». Матеріал викладено послідовно й логічно, що забезпечило належне розкриття взаємопов'язаних теоретичних і практичних аспектів заявленої теми.

Високий рівень наукової обґрунтованості результатів, відображених у сформульованих здобувачем положеннях, висновках і рекомендаціях, забезпечено належним теоретико-методологічним підґрунтям базових концептів дисертації. Автор коректно використав комплекс взаємодоповнювальних наукових методів, адекватних об'єкту, предмету, меті

та завданням дослідження; опрацював сучасні напрацювання юридичної науки, значний масив національних і зарубіжних джерел, а також здійснив апробацію ключових ідей та основних положень роботи. Раціонально підібраний методологічний інструментарій, проведений аналіз і узагальнення наукової літератури, чинних нормативно-правових актів, а також синтез отриманої інформації для розкриття змісту й структури адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедур банкрутства (зокрема в умовах реформування законодавства та потреб післявоєнного відновлення економіки) дали змогу повною мірою виконати поставлені наукові завдання.

Достовірність і наукова новизна сформульованих у дисертації положень, висновків і рекомендацій підтверджуються їх апробацією у фахових публікаціях, а також обговоренням на наукових конференціях та інших заходах наукової комунікації. Переконалівість отриманих результатів зумовлена не лише їх теоретичною цінністю як системи нових знань, спрямованих на подолання окремих прогалин в адміністративному праві та процесі щодо правової природи і функціонування механізмів публічного управління у сфері неплатоспроможності, а й практичною значущістю для вдосконалення законодавства та практики його застосування у процедурах банкрутства. Дослідження є результатом самостійної наукової роботи здобувача та відображає послідовну спробу визначити ефективні напрями підвищення рівня адміністративно-правового забезпечення реалізації процедур банкрутства, зокрема шляхом посилення інституційних гарантій, забезпечення прозорості та належного контролю за діяльністю суб'єктів відповідних процедур.

Наукова новизна роботи передусім полягає в постановці та актуалізації проблеми необхідності комплексного осмислення адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедури банкрутства. На основі системного аналізу доктринальних та нормативних джерел автор визначив ключові проблеми нормативної визначеності, інституційної

узгодженості та практичного функціонування цього механізму, а також запропонував обґрунтовані напрями вдосконалення правового регулювання і підвищення результативності його застосування в сучасних соціально-економічних умовах.

Сформульовані в дисертації пропозиції можуть бути використані:

– у науково-дослідній діяльності – для подальшого розвитку теоретичних і прикладних підходів до дослідження адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедури банкрутства;

– у правотворчій і правозастосовній діяльності – з огляду на наявність пропозицій щодо внесення змін до чинного адміністративного законодавства та рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності функціонування відповідного механізму;

– у навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Адміністративне право України», «Адміністративне судочинство», «Господарське право України» в закладах вищої освіти.

У підсумку дисертація містить теоретичне узагальнення та пропонує нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні змісту адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедури банкрутства та обґрунтуванні напрямів забезпечення його ефективності.

Стосовно наукової новизни дисертаційної роботи слід зазначити, що виконане здобувачем дослідження адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедури банкрутства здійснене на сформованій вітчизняній та зарубіжній науково-літературній базі, однак водночас пропонує цілісне й системне осмислення проблематики, яка тривалий час розглядалася фрагментарно – переважно в межах господарського права та процесу. Спираючись на напрацювання науки адміністративного права, господарського права, загальної теорії держави і права, а також на широке коло нормативних джерел, дисертант сформулював наукові висновки

та рекомендації, що кореспондують сучасним запитам правозастосування, зокрема в умовах цифровізації процедур неплатоспроможності, посилення ролі публічного інтересу та необхідності інституційного підвищення довіри до банкрутних процедур.

Погоджуючись у цілому з визначеними автором складовими **наукової новизни** дослідження, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на окремих результатах, які мають найбільшу теоретичну й практичну вагу.

Передусім заслуговує на підтримку висновок про еволюцію вихідної моделі правового механізму у сфері неплатоспроможності: від особистої відповідальності боржника (давні цивілізації та римське право) – до переорієнтації на майнові санкції та формування конкурсного процесу із залученням професійних осіб, уповноважених управляти активами боржника. Така історико-правова реконструкція дозволила автору обґрунтувати, що сучасні моделі банкрутства (європейські та американська) відрізняються не стільки «жорсткістю» щодо боржника чи кредитора, скільки балансом інструментів реструктуризації, стандартів відповідальності та ролі держави у забезпеченні справедливості й стабільності господарського обороту. Важливим є й аргумент дисертанта про об'єктивну необхідність подальшої гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами із посиленням реабілітаційних інструментів, що має особливу актуальність для післявоєнного відновлення економіки.

Позитивно оцінюємо запропоновану автором періодизацію становлення законодавства України про банкрутство в умовах незалежності, яка демонструє логіку зміни парадигм: від ліквідаційної домінанти початкових років до «проборжникових» підходів із акцентом на збереження економічно активного підприємства, а також до кодифікації банкрутного законодавства в межах КУзПБ і сучасного етапу цифровізації процедур. Зазначена періодизація має методологічну цінність, оскільки дозволяє пояснити походження нинішніх регуляторних дисбалансів і зрозуміти напрямки їх подальшого усунення.

Окремої уваги заслуговує розкриття автором співвідношення понять «неспроможність», «неплатоспроможність» і «банкрутство» як фактичного стану, юридичного критерію та офіційної процедури. Значимим є і висновок щодо необхідності термінологічної конкретизації КУзПБ шляхом введення єдиних визначень ключових категорій, що потенційно підвищить єдність судової практики та передбачуваність правозастосування.

Важливим науковим результатом є сформульований дисертантом підхід до розуміння ролі арбітражного керуючого в адміністративно-правовому механізмі публічного управління: арбітражне управління, за обґрунтованим висновком автора, не є видом державного управління, але функціонує як незалежна професійна діяльність у площині публічної політики та під функціональним судовим контролем. Саме у цьому контексті заслуговує на підтримку систематизація інструментів нормотворення, координації, нагляду й дисциплінарної відповідальності, через які забезпечуються прозорість, ефективність та баланс приватних і публічних інтересів у процедурах неплатоспроможності.

Суттєвим внеском у розвиток проблематики є запропонована автором узагальнена система суб'єктів адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедур банкрутства, яка структурована за рівнями – від нормотворчо-політичного та галузево-адміністративного до юрисдикційного, професійно-самоврядного й інституційно-інфраструктурного. Така багаторівнева модель має практичне значення, оскільки робить більш наочним розподіл компетенцій, зон відповідальності й каналів взаємодії між державними органами, судом, професійною спільнотою та учасниками провадження.

Заслуговує на позитивну оцінку використання функціонально-процедурного підходу, який дозволив автору показати, що ефективність механізму забезпечується узгодженою реалізацією функцій прогнозування, планування, координації та організації, що проявляються через контрольно-наглядові, реєстраційні, облікові, інформаційні та деліктні процедури. У

поєднанні з компаративним аналізом це підводить автора до обґрунтованого висновку: вирішальним чинником результативності системи є якість інституційного дизайну (прозорість призначень, стандарти відповідальності, процесуальні запобіжники, цифровізація), а не формальна «про-боржникова» чи «про-кредиторська» орієнтація.

Нарешті, вагомим практико-орієнтованим результатом виступають пропозиції щодо удосконалення інституційних гарантій: розробка й прийняття Закону України «Про самоврядні організації» та внесення змін до КУЗПБ, зокрема запровадження можливості призначення колегіального складу арбітражних керуючих у складних і суспільно значущих справах (критична інфраструктура, великі роботодавці, значні активи або наявність істотного публічного інтересу). Зазначені пропозиції кореспондують логіці дослідження та спрямовані на підвищення прозорості, професійності й стійкості процедур банкрутства, що є особливо важливим у сучасних умовах.

Здобувачем також сформульовано низку інших наукових положень, які мають ознаки новизни для теорії адміністративного права. Окремої підтримки заслуговують запропоновані автором пропозиції та рекомендації щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства у відповідній сфері.

Дисертаційне дослідження має завершений характер: поставленої мети досягнуто, а визначені завдання виконано в повному обсязі.

4. Загальна оцінка дисертаційної роботи та повнота викладу одержаних результатів в опублікованих працях. Основні положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, відображено в 3 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях із юридичних наук, а також у 3 тезах доповідей, представлених на наукових конференціях.

Наведене вище дає підстави зробити висновок, що дисертація А.Ю. Палкіна виконана на належному теоретичному рівні та характеризується суттєвою науковою і практичною значущістю. Сформульовані автором положення можуть бути використані для визначення напрямів удосконалення

та забезпечення ефективного функціонування юридичної служби органів місцевого самоврядування.

5. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію А.Ю. Палкіна, водночас вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі питання, які, на нашу думку, потребують додаткових пояснень з боку здобувача та можуть стати предметом обговорення під час прилюдного захисту дисертаційної роботи:

1) Автор слушно акцентує на фрагментарності досліджень і нормативній проблемності банкрутства державних та казенних підприємств, однак бракує чітко сформульованого висновку *в чому саме* полягає ключові нормативні колізії, а також не запропоновано детального механізму вирішення (через спеціальну процедуру, окремий розділ КУзПБ чи зміни до приватизаційного законодавства).

2) Автор описує багаторівневий контроль у сфері здійснення процедур банкрутства (суд – комітет кредиторів – Мін'юст України), але не повною мірою окреслено межі втручання кожного суб'єкта та критерії допустимості впливу на арбітражного керуючого. Через це не до кінця зрозуміло, де закінчується «контроль законності» і починається «фактичне управління процедурою», що має значення для забезпечення незалежності керуючого.

3) У тексті неодноразово підкреслюється пріоритет публічного інтересу (соціально-економічне зростання, зайнятість, бюджети), однак не визначено індикаторів або юридичних критеріїв, за якими цей інтерес має бути «вимірний» і врахований судом чи органами публічної влади при виборі процедури у сфері банкрутства (санація чи ліквідація), що знижує практичну придатність цієї частини аргументації.

4) Перелік спеціальних функцій (аналітика чинників, розробка плану санації, співробітництво судів, податковий контроль тощо) виглядає радше як опис бажаного стану, але не показано, які з них реально належать до адміністративно-правового механізму, а які фактично є елементами

господарсько-процесуального або фінансово-правового регулювання, що потребує точнішого галузевого підходу.

Наведені дискусійні положення та висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, яка має самостійний і творчий характер, а також відзначається науковою та практичною значущістю. Наявність окремих дискусійних аспектів передусім засвідчує складність і актуальність обраної проблематики та відображає індивідуальний підхід дисертанта до її осмислення. У межах проведеного дослідження автору вдалося досягти поставленої мети.

Узагальнення викладеного дає підстави для висновку, що дисертація Палкіна Андрія Юрійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм публічного управління у сфері реалізації процедури банкрутства» є завершеною науковою працею. З огляду на досягнення мети та виконання завдань дослідження, у межах яких отримано нові науково обґрунтовані результати, практична реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності функціонування адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері реалізації процедур банкрутства, наявні всі підстави стверджувати, що дисертаційна робота А.Ю. Палкіна відповідає вимогам, визначеним **Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44**, а її автор – **Андрій Юрійович Палкін** – заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня **доктора філософії** за спеціальністю **081 «Право»**.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри адміністративного права,

інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін

Київського університету інтелектуальної власності

В.В. Тильчик